

Kinh tế Hoa Kỳ có hồi phục được không?

Khuất Phong Nguyễn Đình Phùng

Nền kinh tế Hoa Kỳ hiện đang trong tình trạng suy thoái nặng nề. Theo National Bureau of Economic Research, cơ quan có thẩm quyền để xác định khi nào là suy thoái, khi nào là phát triển, Hoa Kỳ chính thức đi vào suy thoái trong tháng 2, 2020. Thông thường, để được gọi là suy thoái kinh tế, cần phải có 2 tam cá nguyệt liên nhau với mức tổng sản lượng quốc gia GDP đi xuống liên tục, nhưng lần này khác.

Lý do là kinh tế Hoa Kỳ đang phát triển rất mạnh trước đó, mức thất nghiệp là 3.5%, thấp nhất hàng 50 năm nay. Nhưng với dịch Covid-19 và lệnh đóng cửa bắt ở nhà khắp các tiểu bang, kinh tế đứng hẳn lại và gần như tê liệt hoàn toàn. Dĩ nhiên thất nghiệp lan tràn và con số cho tháng tư 2020 là tỷ lệ thất nghiệp vọt lên 14.7%.

Cũng thế, mức sản xuất cho tam cá nguyệt thứ hai giảm đi 34%. Mọi người gần như không tiêu sắm gì nữa. Các cửa hàng đóng cửa, các tiệm ăn đóng cửa, không ai đi ăn tiệm nữa. Các dịch vụ về du lịch, đi máy bay, đi cruise, dĩ nhiên xuống zero. Hai hãng credit cards Visa và Mastercard cho biết con số mua sắm charge vào credit card chưa bao giờ thấp như vậy!

Như thế, cơ quan National Bureau of Economic Research không cần gì phải đợi thêm một

tam cá nguyệt nữa mới có thể phán xét là kinh tế Hoa Kỳ đã bị suy thoái. Kết quả là cơ quan này ngày thứ hai 8 tháng 6 đã kết luận ngay là kinh tế Hoa Kỳ chính thức đi vào suy thoái bắt đầu từ tháng 2/2020, chấm dứt một giai đoạn phát triển lâu nhất trong lịch sử là 128 tháng. Như vậy từ khi kinh tế Hoa Kỳ hồi phục Great Recession vào năm 2009, Hoa Kỳ đã phát triển không ngừng về kinh tế suốt 11 năm liền, lâu nhất trong lịch sử kể từ năm 1854, khi bắt đầu thu thập tài liệu về kinh tế để so sánh.

Nền kinh tế Hoa Kỳ kể từ thời Depression thập niên 30's, chưa bao giờ bị một kích xúc nặng nề như thế do coronavirus gây ra. Với toàn cầu đồng thời cũng tê liệt hẳn, một tài liệu mới nhất của Ngân Hàng Thế Giới cho biết mức suy thoái toàn cầu năm 2020 là 5.2%, nhiều người đã lo ngại một cuộc Đại Khủng Hoảng kinh tế toàn cầu còn nặng hơn thời Depression.

Nhưng trái ngược với thời của 1930's, các Ngân Hàng Trung Ương của mọi quốc gia đã ra công để kích thích kinh tế, không như thời Depression, còn làm bóp chẹt kinh tế hơn và kéo dài cả chục năm. Đặc biệt Federal Reserve Bank của Hoa Kỳ lần này đã tỏ ra rất mãnh liệt, tuyên bố thả lỏng và bơm tiền vào kinh tế tối đa, vô giới hạn. Chủ tịch Jerome Powell đã tỏ ra hung hăng còn hơn cả Ben Bernanke của năm 2018. Lúc thời Great Recession, Bernanke bơm tiền bằng quantitative easing, nhưng cũng còn giới hạn và từ từ, in thêm tiền bằng cách mua công

khố phiếu mỗi lần vài trăm tỷ Mỹ Kim, chia làm 3 đợt, kéo dài cả hai năm trời.

Nhưng Powell lần này đi mạnh tay hơn nhiều, bơm tiền ra bằng cách không phải chỉ mua công khố phiếu Treasury bonds nhưng còn mua loạn lên các trái phiếu của công ty, lớn nhỏ gì cũng mua hết. Mục đích là để thị trường trái phiếu chạy đều, không bị đông lạnh và các công ty bị kẹt tiền không vay được bằng cách bán trái phiếu.

Hành động này của Powell đã làm bình thường hóa thị trường về tín dụng, không bị đông lạnh. Đồng thời các công ty dù có sắp vỡ nợ, vẫn có thể bán trái phiếu ra để cầm cự và Powell mua lại hết! Kết quả là giữ được cho các công ty đứng vững một thời gian để chờ hồi phục kinh tế và kiếm ra tiền được để trả nợ.

Powell cũng cho mua municipal bonds, có nghĩa giúp cho các thành phố, county cũng như tiểu bang có thể vay tiền được bằng trái phiếu. Lý do là các cơ quan địa phương vì không thu thuế được vì cửa hàng đóng hết và không có sales tax, thiếu tiền để trả lương cho cảnh sát, cứu hoả, công chức, sắp sửa vỡ nợ cả. Nhờ liên bang yểm trợ giúp lại bị Trump chơi đều nhất là các tiểu bang thuộc Dân Chủ, Trump tuyên bố là cho các tiểu bang này vỡ nợ hết, không chịu cho tiền liên bang giúp. Như vậy chính Powell của Federal Reserve Bank đã giải quyết chuyện này phần nào để giữ cho tiểu bang, thành phố, quận, không đi vào con đường vỡ nợ.

Thực sự khi Federal Reserve Bank nói đến chuyện mua trái phiếu bonds, điều đó có nghĩa Federal Reserve đã vẽ ra tiền, ghi trong sổ là dùng tiền mua công khố phiếu Treasury bonds, hay trái phiếu của công ty hay của municipal bonds. Trong sổ của Federal Reserve bây giờ có balance là 7.4 trillions, có nghĩa Federal Reserve Bank đã in ra tiền là 7400 tỷ Mỹ kim, vẽ ra tử thình không, bây giờ ghi trong sổ là Federal Reserve Bank đã cắt đi 7400 tỷ tiền lè!!!

Đối với một quốc gia nhỏ, nghèo, mua bán gì trên thị trường quốc tế phải đổi ra tiền Mỹ Kim để mua, có Mỹ Kim người bán mới chịu bán. Nếu quốc gia đó in ra thêm tiền của mình để tiêu, tiền đó sẽ vô giá trị, không ai nhận! Nhưng khi chính Hoa Kỳ là xử in ra tiền Mỹ Kim và cả thế giới ai cũng dùng tiền Mỹ Kim để mua bán, trao đổi, Hoa Kỳ như thế muốn in ra bao nhiêu cũng được! Gần như vô tội vạ vì không ai chê Mỹ Kim cả. Chỉ khi nào Hoa Kỳ xuống quá và có quốc gia khác thay thế được tiền trao đổi trên thị trường quốc tế, lúc đó Hoa Kỳ mới mất đi được ưu thế của mình!

Đây là lý do tại sao Âu Châu muốn dùng tiền euro để cạnh tranh với Hoa Kỳ và Trung Hoa tìm đủ cách để nâng cao giá trị đồng quan vì thấy bị lép vế quá nhiều với Hoa Kỳ về tiền tệ. Nhưng không có thứ tiền tệ nào có thể sánh được với Mỹ Kim và Hoa Kỳ vẫn giữ vị thế tối thượng với Mỹ Kim của mình, không ai qua mặt nổi. Và Hoa Kỳ có thể

in ra bao nhiêu tiền để xài, không ai dám hó hé gì!

Quyền lực của Federal Reserve Bank mạnh như thế. Nhưng Jerome Powell cho rằng một mình Ngân Hàng Trung Ương Federal Reserve vẫn không đủ để chống chọi với coronavirus! Và đứng trước cơ nguy của kinh tế Hoa Kỳ sụp đổ, Powell tuyên bố cần phải có chính quyền Hoa Kỳ trực tiếp kích thích kinh tế bằng cách rải tiền ra khắp nơi khắp chốn để giữ vững kinh tế. Điều này gọi là kích thích bằng gia tăng ngân sách chi tiêu của chính phủ, fiscal stimulus.

Và quốc hội Hoa Kỳ đã đáp ứng lời kêu gọi của chủ tịch Powell của Federal Reserve bằng cách rải tiền phát không cho dân cũng như cho các công ty. Chương trình biểu không 1200 Mỹ Kim cho mỗi người dân, trừ người nào có lợi tức quá cao. Cũng như giúp cho các công ty nhỏ hay các người mở cửa hàng, dịch vụ, để khỏi sa thải người làm việc gọi là PPP, paycheck protection program, đã tung ra cả 3 trillion để giúp người dân tiêu xài và đỡ bị thất nghiệp. Cũng như trợ giúp người dân bị lay-off, được thêm 600 Mỹ Kim mỗi tuần, cũng đã làm ổn định kinh tế khá nhiều.

Tuy thế chủ tịch Powell vẫn cho rằng chưa đủ và kêu gọi chính quyền gia tăng trợ giúp kích thích kinh tế fiscal stimulus thêm nữa. Hạ Viện với phe Dân Chủ đa số đã đưa ra dự luật chi tiêu thêm 3 hay 4 trillion nữa để giúp các tiểu bang cũng như để giúp hệ thống y tế và chi tiêu về vaccine, chữa bệnh Covid-19. Tuy nhiên thượng nghị sĩ Mitch

McConnell chống lại chuyện này và để đó không cho biểu quyết trên Thượng Viện.

Có thể hai hay ba tháng nữa, Thượng Viện cũng sẽ phải thương thuyết với bà Pelosi của Hạ Viện để thông qua đạo luật gia tăng kích thích kinh tế tiếp vì nhiều phần mức kinh tế vẫn chưa hồi phục lại được.

Điều này được thấy rõ nhất với thị trường chứng khoán. Sau khi stock bị crash và xuống thấp nhất vào ngày 23 tháng 3, chỉ số S&P đã tăng lên 45%, chứng tỏ các nhà đầu tư đều hy vọng kinh tế sẽ hồi phục nhanh chóng và theo hình chữ V, có nghĩa stock xuống thấp nhất rồi leo lên nhanh chóng, ngang hàng với mức cao khi trước.

Nhưng ngày thứ tư 10 tháng 6, chủ tịch Powell của Federal Reserve tuyên bố mức đi xuống của kinh tế và mức độ hồi phục được bao nhiêu không có gì chắc chắn cả. Có nghĩa ngay chính Powell cũng tỏ ra bi quan, cho rằng còn lâu kinh tế Hoa Kỳ mới hồi phục được như trước. Lập tức stock rơi xuống thảm hại ngay. Chỉ số Dow Jones mất đi 1900 điểm hay 6.9%, chỉ số S&P cũng mất ngay 5.9%. Dầu hoả cũng rơi ngay, mất đi 8%. Các công ty về dầu hoả thấy ngay stock mất đi từ 10-15% giá trị. Các hãng hàng không như United, American Airlines cũng thấy stock rụng cỡ 15-16% và hãng Boeing mất đi 16.4%. Có nghĩa các nhà đầu tư trước kia lạc quan cho rằng kinh tế chóng hồi phục lại sẽ làm dân chúng đi du lịch nhiều, đi máy bay nhiều hơn trước. Nay thấy mọi kinh tế còn lâu mới trở lại nên

các hãng máy bay vẫn không khá, có thể đi vào con đường bankrupt dễ dàng!

Lý do quan trọng nhất cho tiếp tục bị quan về kinh tế là dịch Covid-19 vẫn chưa thấy sáng sủa lắm cho Hoa Kỳ. Mức độ người nhiễm bệnh hiện nay đã lên đến hơn 2 triệu người. Những tiểu bang cho mở cửa sớm như Texas, Arizona đã thấy con số người nhiễm bệnh tăng lên nhanh. Như tại Texas, sau ngày lễ nghỉ Memorial, dân chúng tủa ra đường, ra bãi biển và không giữ cách ly như trước, con số nhiễm bệnh coronavirus đã tăng lên rất nhanh. Nguy hiểm hơn cả là mức bệnh nặng cần nhập viện cũng tăng nhiều. So với mấy tuần trước, con số người bệnh phải nhập viện của Texas đã tăng lên 42%. Và trong tuần qua, mỗi ngày đã có con số nhập viện thành kỷ lục, có nghĩa với mở cửa các thành phố lớn như Houston, Dallas, San Antonio, bệnh dịch đã trở lại, hoành hành nhiều hơn trước.

Hiện nay hơn nửa số các tiểu bang của Hoa Kỳ, đặc biệt ở vùng phía Nam, đã thấy bệnh dịch Covid-19 tăng trở lại nhiều. Lý do là cho mở quá sớm các thành phố lớn. Cũng như dân chúng Hoa Kỳ sau mấy tháng trời cấm cung, không được đi đâu, đã chịu không nổi và tung hê hết, mặc kệ, muốn ra sao thì ra! Mọi người ra đường không giữ gìn cách ly như trước, khẩu trang người đeo người không. Trong khi đó, các bãi biển đầy người, cũng như hội họp, ăn uống, đã cho mở lại hết, dù bệnh coronavirus

vẫn còn đó, cũng mặc kệ, mở cửa lại như thường.

Như thế trong vài tuần lễ nữa, con số người bị nhiễm bệnh sẽ tăng vọt nhiều, người bị bệnh nặng phải vào nhà thương thở máy và con số tử vong sẽ gia tăng nhiều.

Tuy nhiên Trump đã nhất quyết không đóng cửa lại dù bệnh dịch có tăng bao nhiêu đi nữa. Các tiểu bang có thống đốc theo Cộng Hòa và ủng hộ Trump thuộc miền Nam sẽ theo chính sách này và sẽ thấy bệnh dịch hoành hành nhiều.

Nền kinh tế Hoa Kỳ như thế sẽ chưa thể hồi phục lại như trước nếu Covid-19 kéo dài hết mùa hè này cũng như sẽ tạo ra làn sóng thứ nhì nặng nề hơn trước vào mùa thu và mùa đông năm nay. Chỉ khi nào có thuốc chích ngừa hiệu quả và ngăn chặn được coronavirus, hy vọng vào đầu năm đến, lúc đó mới ngăn chặn được bệnh dịch và khi đó kinh tế mới trở lại được như trước.

Tóm lại, nền kinh tế Hoa Kỳ còn phải đợi đến tối thiểu là năm 2021 mới có thể bắt đầu hồi phục và để hoàn toàn khôi phục và tăng trưởng trở lại, sẽ còn mất thêm hai hay ba năm nữa.

Khuất Phong Nguyễn Đình Phụng
www.nguyendinhphung.com